

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Roberta Waltra a soudkyň JUDr. Hany Tiché a JUDr. Martiny Vršanské ve věci žalobkyně: **Výzkumný ústav včelařský, s.r.o.**, IČO 62968335, se sídlem Dol 94, 252 66 Máslovice, zastoupená JUDr. Ivanou Šlehoferovou, advokátkou se sídlem náměstí J. Seiferta 238, Kralupy nad Vltavou, proti žalovanému: **Lesy České republiky, s. p.**, IČO 42196451, se sídlem Přemyslova 1106/19, Hradec Králové, za účasti vedlejší účastnice na straně žalovaného **Česká podnikatelská pojišťovna, a. s., Vienna Insurance Group**, IČO 63998530, se sídlem Pobřežní 665/23, Praha 8, o zaplacení 518 585,47 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 38 C 8/2023, o dovolání žalobkyně i žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 4. 2025, č. j. 19 Co 3/2025-315, takto:

I. Dovolání žalobkyně **se odmítá**.

II. Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 22. 4. 2025, č. j. 19 Co 3/2025-315, a rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 17. 10. 2024, č. j. 38 C 8/2023-290, v rozsahu, jímž byla vyslovena opodstatněnost základu nároku žalobkyně co do dvou třetin, **se zrušují** a věc se v tomto rozsahu **vrací** soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Hradci Králové mezitímním rozsudkem ze dne 17. 10. 2024, č. j. 38 C 8/2023-290, rozhodl výrokem I, že žaloba je co do základu důvodná a výrokem II si vyhradil rozhodnutí o výši nároku a nákladech řízení do konečného rozsudku. Dne [REDACTED] 2021 v [REDACTED] hodin došlo k pádu stromu z pozemku patřícího do správy žalovaného na pozemek ve vlastnictví žalobkyně, konkrétně strom svým pádem strhl vedení vysokého napětí, zničil transformátor, poškodil sloupy a další příslušenství trafostanice v majetku žalobkyně a způsobil přerušení dodávky elektrické energie do objektu žalobkyně. Příčinou pádu stromu byla kombinace dvou faktorů, a to houbová choroba – dřevomor kořenový, která způsobila dekompozici kořenového systému stromu, a externí zátěž způsobená vanutím silného větru. Žalovaný prováděl v dané lokalitě pouze vizuální kontroly a nepoužil jiných diagnostických metod – poklepu gumovou paličkou či tahové zkoušky. Podle znaleckého posudku soudního znalce Ing. Jaroslava Kolaříka, Ph.D., byl v době pádu strom plně olistěný a nevykazoval žádné známky viditelného poškození ani poškození biotickými činiteli. Po pádu stromu bylo seznatelné napadení kořenového systému houbovým patogenem, dle znalce se jednalo o smíšený stav stromu, když jasanů rostoucích v okolí projevovaly příznaky jiné houbové choroby způsobující chřadnutí jasanů. Kontrolu mechanické integrity kmene stromu bylo možno určit pomocí základní diagnostické metody – poklepu gumovou paličkou, dále znalec uvedl pokročilé metody diagnostiky kombinováním dalších diagnostických metod. Pro řádný dohled nad stavem porostů mj. v okolí vedení vysokého napětí nebo cyklostezek je nezbytné provádět intenzivnější a cílené kontroly v souladu s pokyny Lesů ČR k prevenci škod z roku 2012. Ačkoli viditelné znaky poškození kořenového systému nemusely být patrné, celkově zhoršený stav stromů v okolí měl vést ke zvýšené pozornosti a realizaci detailnějšího průzkumu stavu stromů v dopadové vzdálenosti od významných cílů pádu. Po právní stránce dospěl okresní soud k závěru, že žalovaný neprokázal, že náležitý dohled nad stromem nezanedbal. Jelikož se v okolí předmětného stromu vyskytovaly stromy nakažené chorobou chřadnutí jasanů, měl žalovaný jako kvalifikovaný odborník na lesní hospodářství vynaložit náležitou a nezbytnou péči, tj. i využití jiných metod diagnostiky, než je pouze vizuální kontrola stromů ze země. Detailnější kontrola s využitím dalších metod (poklepová palička nebo tahové zkoušky) by měly být standardem v lokalitách, kde stromy rostou v dopadové vzdálenosti od infrastruktury, tedy kde v důsledku jejich pádu hrozí škoda na majetku či zdraví osob. Takový způsob výkonu dohledu je pak vyžadován i podle vlastního interního pokynu žalovaného, který stanoví povinnost vyhledávat zdravotně narušené stromy, zejména ty, které rostou v dopadové vzdálenosti od frekventovaných míst a bezodkladně je odstraňovat.

2. K odvolání žalovaného a vedlejšího účastníka Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 22. 4. 2025, č. j. 19 Co 3/2025-315, rozsudek soudu prvního stupně změnil ve výroku I tak, že základ nároku je opodstatněn ze dvou třetin. Odvolací soud zopakoval dokazování k povětrnostním podmínkám předmětného dne a uzavřel, že bylo prokázáno, že příčinou pádu bylo současné působení dvou faktorů, a to destabilizace kořenového systému, která byla klíčovým faktorem, a externí zátěž způsobená silným větrem. Vzhledem ke skutečnosti, že spadl pouze jeden strom v lokalitě, nešlo o vítr bořivého typu, převažující příčinou proto byla přítomnost nezjištěného dřevomora kořenového, narušivšího statiku stromu významným způsobem, což měl žalovaný závčas rozpoznat a strom odstranit. Odvolací soud se částečně ztotožnil se skutkovými zjištěními okresního soudu, že na vyvrácené dřevině se nacházela dřevokazná houba, která destabilizovala celý kořenový systém. Vyjádřením znalce před soudem bylo prokázáno, že symptomy tohoto onemocnění

vykazoval strom již v roce 2019 (dutina v horní části stromu, ve výšce asi 10 – 15 m). Strom se nacházel v oblasti, kde se hojně vyskytuje onemocnění chřadnutí jasanů, které je způsobeno další houbou, a proto měl žalovaný vyvinout v rámci náležitého dohledu větší úsilí, zejména využít dalších metod kontroly. Podle odvolacího soudu byly v rámci patřičného dohledu nezbytné i detailnější kontroly stromů a další diagnostické metody, tedy poklep gumovou paličkou a zkouška tahem. Jelikož revírník prováděl pouze vizuální kontrolu, stížnosti žalobkyně na stav jiných stromů neřešil řádně, a ze znaleckého posudku Ing. Kolaříka i z odborného vyjádření [redacted] vyplynulo, že se onemocnění stromu a hrozba jeho vývratu či zlomení dala zjistit a škodě bylo lze předejít, dospěl odvolací soud k závěru, že by se v odůvodněných případech, jako je tento (v lokalitě, kde se vyskytuje choroba chřadnutí jasanů, jde o strom u cesty a v blízkosti ohrožené infrastruktury, kde již k podobnému incidentu došlo), měla dělat další diagnostická vyšetření. Nestalo-li se tak, porušila žalovaná prevenční povinnost podle § 2900 o. z. Dále se odvolací soud ztotožnil i s posouzením věci podle § 2937 odst. 1 o. z., dle kterého se jedná o objektivní odpovědnost za škodu, kterou způsobila věc sama od sebe, tj. z vnitřních důvodů, okolností či vlastností. Podle tohoto ustanovení je však dán liberační důvod, který žalovaný od počátku tvrdil a prokazoval – působení silného větru, s nímž se však okresní soud žádným způsobem nevypořádal. Odvolací soud proto sám zhodnotil meteorologické podmínky v místě škodní události a dospěl k závěru, že se na vzniku škody podílely v rozsahu jedné třetiny, ze dvou třetin bylo příčinou pádu stromu nerozpoznané působení dřevokazné houby.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali dovolání žalobkyně i žalovaný.
4. Žalobkyně ve svém dovolání uvedla, že napadá rozhodnutí odvolacího soudu v celém rozsahu, neboť spočívá na nesprávném posouzení věci, konkrétně nesprávném řešení právních otázek „zda soud může snížit odpovědnost povinného subjektu, i když zhodnotil, že k tomu není důvod, neboť došlo k porušení prevenční povinnosti“, „zda soud může zhodnotit jako důvodný liberační důvod pro skutkové zjištění, které však nebylo zjištěno“ a „zda soud může uplatnit úvahu o skutkových zjištěních, avšak vyvodit z nich odlišný skutkový závěr než ten, který byl prokazatelně zjištěn“, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, konkrétně od soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 18/2018, a Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1984/2018. Ačkoli na ně odkazoval již odvolací soud, podle žalobkyně se právě od těchto judikátů odchýlil, když nezohlednil porušení prevenční povinnosti v plné odpovědnosti žalovaného za vznik škody. Pokud soud připustil domnělý vítr jako důvod snížení odpovědnosti o jednu třetinu, přenesl důkazní břemeno z odpovědného subjektu na poškozeného. Podle žalobkyně dále nebylo skutkově prokázáno, že v místě skutečně došlo k vanutí silného větru, naopak podle měření místní stanice [redacted] v té době panovalo bezvětří. Podle žalobkyně skutková zjištění postrádají logickou návaznost. K uvedeným otázkám uvedla žalobkyně podrobnější argumentaci a navrhla, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.
5. Žalovaný napadl dovoláním rozsudek odvolacího soudu z důvodu nesprávného právního posouzení věci, konkrétně nesprávného řešení otázky výkladu a aplikace ustanovení občanského zákoníku o prevenční povinnosti vlastníka lesa za spadlý strom, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Dle názoru žalovaného jde o nesprávný výklad rozsahu prevenční povinnosti, v situaci, kdy strom byl statný, košatý a nejevil známky poškození, a tedy nebyly splněny podmínky pro závěr o porušení povinnosti řádné péče. Odvolací soud rovněž nesprávně aplikoval ustanovení

§ 2937 o. z., když dovedl porušení prevenční povinnosti na základě svévolné a extenzivní interpretace, ačkoliv skutkové okolnosti nasvědčovaly existenci liberačního důvodu vylučujícího odpovědnost. Žalovaný dále tvrdí, že odvolací soud překročil meze přiměřeného výkladu rozsahu prevenční povinnosti, když i přes doložené potvrzení Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, že se v lesním hospodaření nedělají jiné než vizuální kontroly a že poklep paličkou a zkouška tahem jsou metody diagnostiky v arboristice, dospěl k závěru, že by se taková opatření dělat měla. Takový závěr je subjektivním názorem soudu, nikoli podložený metodikou či vyhláškou, a je v rozporu s kontextem lesního hospodaření. V řízení bylo prokázáno, že žalovaný o les pečoval, prováděl vizuální prohlídky a vyhledával suché a poškozené stromy, skrytou houbovou chorobu však nemohl pozorovat. Jestliže okresní soud konstatoval, že poškození nemuselo být vizuálně rozpoznatelné, ale bylo zjištěné za použití dalších diagnostických metod, žalovaný doložil metodiku běžné kontroly stavu stromů v podmínkách lesnického provozu, i skutečnost, že použití dalších diagnostických metod nelze od vlastníka lesa rozumně požadovat. Je obecně známo, že poklep paličkou není účinný způsob diagnostiky stavu kořenového systému a tahové zkoušky se v praxi používají pouze výjimečně u hodnotných stromů v mimolesním prostředí. Další námitky žalovaného se vztahují k odbornosti, podkladům a přesvědčivosti znaleckého posudku a znalce arboristy, který uplatňuje nepřiměřeně přísné měřítko neslučitelné s judikaturou dovolacího soudu i realitou lesního hospodaření. Nálezací soudy tedy po žalovaném požadují nadstandardní opatrnost, vymykající se přiměřeným podmínkám běžného hospodaření v lesích, k čemuž citoval rozhodovací praxi dovolacího soudu v otázce prevenční povinnosti vlastníka lesa či stromu za jeho pád (konkrétně rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1927/2012; ze dne 2. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2358/2013; ze dne 22. 2. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4605/2015; ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4132/2016; a dále ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1387/2018, a ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. 25 Cdo 1032/2021). Navrhl proto, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žaloba není důvodná, a rozhodl o náhradě nákladů řízení, případně, aby napadená rozhodnutí zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

6. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání žalovaného uvedla, že navrhuje dovolání žalovaného odmítnout, neboť v něm chybí vymezená otázka zakládající přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. Následně uvedla podrobnou právní argumentaci k oběma právním otázkám vzneseným žalovaným a hodnotila soulad s judikaturou dovolacího soudu označenou žalovaným. Dle žalobkyně se jedná o polemiku se skutkovými zjištěními a dovolací soud má dovolání žalovaného odmítnout, případně zamítnout.

7. Vedlejší účastník se ve vyjádření k dovolání žalovaného plně ztotožnil s jeho obsahem a v plném rozsahu na něj odkázal s návrhem na změnu napadeného rozsudku tak, že se žaloba v celém rozsahu zamítá. Ve vyjádření k dovolání žalobkyně pak vedlejší účastník podrobně rozebral, proč jej považuje za nepřipustné, neboť žalobkyně pouze polemizuje se skutkovým stavem. V řízení vyšlo najevo, že žalovaný náležitý dohled nezanedbal, příčinou pádu stromu byla skrytá choroba kořenového systému, kterou nebylo možno odhalit v podmínkách rozumného lesního provozu. Panování extrémních meteorologických podmínek považuje vedlejší účastník za prokázané obecně známými informacemi o vzniku tornáda zpusťošivšího celé vesnice na jižní Moravě stejný den, jakož i informacemi Českého hydrometeorologického ústavu o výskytu supercelárních bouří na celém území České republiky. Navrhla proto dovolání žalobkyně odmítnout.

III. Náležitosti a přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud posoudil podaná dovolání a shledal, že byla podána včas, osobami k tomu oprávněnými – účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenými advokátem či osobou s právníkem vzděláním ve smyslu § 241 o. s. ř. Proto se dovolací soud zabýval přípustností dovolání.

9. Přísně formálně vzato by dovolání žalobkyně mohlo být subjektivně přípustné jen v rozsahu 1/3 uplatněného nároku, v němž byla neúspěšná, a dovolání žalovaného jen v rozsahu 2/3 uplatněného nároku, v němž byl neúspěšný on (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. 21 Cdo 1798/2020). Avšak se zřetelem k obsahu obou dovolání a s přihlédnutím ke specifickému způsobu v soudní praxi ustáleného vyjádření výroku mezitímního rozsudku, jímž byl uplatněný nárok shledán pouze zčásti důvodným, má dovolací soud za to, že navzdory nepřesné formulaci obou dovolání takto byla míněna, tj. napadají ve skutečnosti rozsudek pouze v tom rozsahu, v němž jim nebylo vyhověno.

10. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

11. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že jsou splněna kritéria přípustnosti dovolání obsažená v tomto ustanovení. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že kritéria přípustnosti dovolání uvedená v ustanovení § 237 o. s. ř. skutečně splněna jsou.

12. Posuzované protiprávní jednání vždy nemusí být příčinou škody výlučnou a jedinou, na výsledné utrpěné škodě se může podílet více příčin, a to včetně okolností přičitatelných poškozenému ve smyslu § 2918 o. z. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2544/2020), čemuž následně odpovídá i rozsah náhrady (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3332/2020). Ve smyslu zásady *casum sentit dominus* poškozený nese i následky náhody, která jej postihla (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 25 Cdo 2248/2020, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 1. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2216/2019, uveřejněný pod číslem 83/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). Zkoumání okolností přičitatelných poškozenému přichází obecně v úvahu u všech skutkových podstat náhrady škody (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3287/2019, uveřejněný pod číslem 24/2021 Sb. rozh. obč.). Toto pravidlo se vztahuje jak k obecné odpovědnosti za újmu, tak k případům odpovědností zvláštních (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 31 Cdo 1621/2020, uveřejněný pod číslem 27/2022 Sb. rozh. obč.). Řešení otázky, „zda soud může snížit odpovědnost povinného subjektu, i když zhodnotil, že k tomu není důvod, neboť došlo k porušení prevenční povinnosti“, je tudíž v souladu s judikaturou dovolacího soudu.

13. Na řešení otázek, „zda soud může zhodnotit jako důvodný liberační důvod pro skutkové zjištění, které však nebylo zjištěno“ a „zda soud může uplatnit úvahu o skutkových zjištěních, avšak vyvodit z nich odlišný skutkový závěr než ten, který byl prokazatelně zjištěn“, rozhodnutí odvolacího soudu nespočívá; navíc ve své podstatě jde o otázky skutkové, které dovolacímu přezkumu nepodléhají. Rozhodnutí odvolacího soudu rovněž není založeno na přenesení důkazního břemene na poškozeného (žalobkyni).

14. Jestliže žalobkyně buduje své dovolání též na tvrzení, že zhoršené meteorologické podmínky prokázány nebyly, zpochybňuje skutková zjištění a proces hodnocení důkazů. Uplatněním způsobitelného dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. však není zpochybnění samotného hodnocení důkazů soudem, opírajícího se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v ustanovení § 132 o. s. ř. Námitky proti zjištěnému skutkovému stavu či proti hodnocení důkazů nejsou předmětem dovolacího přezkumu a ani nezakládají přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013). K tomu lze poznamenat, že odvolací soud neučinil závěr, že v okamžiku pádu stromu vál v místě silný vítr, nýbrž že bylo po silné bouři a vydatném dešti, které byly spojeny se silným nárazovým větrem, a právě tyto okolnosti byly jednou z příčin pádu stromu. Nejde o závěr vnitřně rozporný, neboť i předcházející bouře mohla narušit statiku stromu a vést k jeho pádu.

15. Údajný rozpor napadeného rozsudku s rozhodnutími sp. zn. 25 Cdo 18/2018 a II. ÚS 1984/2018 žalobkyně nijak nekonkretizovala.

16. Tvrzená nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku je vadou řízení a přípustnost dovolání sama osobě nezakládá (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 8. 2019, sp. zn. 30 Cdo 2024/2018, ze dne 26. 5. 2021, sp. zn. 23 Cdo 704/2021, nebo ze dne 30. 11. 2022, sen. zn. 29 NSCR 173/2022).

17. Z těchto důvodů Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

18. Naproti tomu dovolací soud shledal přípustným dovolání žalovaného pro řešení právní otázky porušení prevenční povinnosti vlastníka lesa ve formě zanedbání náležitého dohledu nad stromem, který svým pádem způsobil škodu, neboť tato otázka dosud nebyla na obdobném skutkovém základu dovolacím soudem vyřešena.

IV. Důvodnost dovolání

19. Podle § 2900 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění, které nedoznalo změn od nabytí účinnosti zákona (1. 1. 2014) do okamžiku škodní události (██████████ 2021) – dále jen „o. z.“ – vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.

20. Podle § 2937 odst. 1 o. z. způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zprostí se povinnosti k náhradě.

21. Těžištěm právního posouzení projednávané věci je otázka výkladu a rozsahu prevenční povinnosti podle § 2900 o. z., respektive rozsahu náležitého dohledu ve smyslu § 2937 o. z., konkrétně povinnosti řádně dbát a pečovat o stav lesního porostu ve vlastnictví státu, k němuž má právo hospodařit žalovaný. Okresní soud přibral k podání znaleckého posudku znalce pro obor ochrana přírody se specializací na hodnocení stavu a návrh technologie ošetření stromů, diagnostika provozní bezpečnosti stromů, který určil příčiny pádu stromu i diagnostické metody (kromě poklepu gumovou paličkou a tahových zkoušek rovněž pokročilé diagnostické techniky tomografie a rezistografie), jež by umožnily rozpoznat poškození stromu před jeho pádem. Na základě skutečnosti, že k rozpoznání na první pohled skryté houbové nákazy by stačily jednoduché diagnostické metody arboristiky, považovaly soudy obou stupňů za součást řádné péče, že tyto diagnostické metody lze po žalovaném požadovat. Zjednodušeně řečeno tedy oba soudy přistoupily k obrácenému pořadí posuzování příčiny a následku, když na základě konkrétního následku, tj. pádu stromu napadeného

konkrétní houbovou chorobou, jejíž skrytou přítomnost mohl odhalit jednoduchý diagnostický test, dovodily porušení povinnosti žalovaného, jenž tuto diagnostiku u všech stromů rostoucích ve vzdálenosti 15 metrů od každé cyklostezky, elektrického vedení a na dalších rizikových místech nevykonával.

22. Takto však v případě posouzení otázky rozsahu prevenční povinnosti postupovat nelze, neboť si lze snadno představit, že takřka každé škodě lze zabránit za použití určitých konkrétních diagnostických metod, jež jsou však stanovovány až ex post, tedy po škodní události. Takový postup zjišťování rozsahu prevenční péče prostřednictvím hodnocení možností škodě předejít na základě ex post vyhodnocení příčin škody však již dovolací soud odmítl v rozsudku ze dne 27. 4. 2017, sp. zn. 25 Cdo 4132/2016. V odkazované věci bylo řešeno zranění poškozeného ulomenou větví ze stromu v městském parku za skutkového stavu, dle kterého tvar stromu byl vzrůstově nevhodný, předmětná větev, která způsobila vznik škody, byla nasazena na kmen v nevhodném úhlu a byla nepřiměřeně dlouhá (8 m), a všichni tři znalci doporučili její zkrácení v rámci bezpečnostního řezu tak, aby nezasahovala nad pěší stezku, která vyžaduje větší ochranu. Především z této uvedené okolnosti odvolací soud dovodil, že se žalovaný nechoval tak, aby předcházel škodám a porušil tím svoji prevenční povinnost. Dovolací soud se však s takovým závěrem odvolacího soudu neztotožnil a konstatoval, že znalci by sice ex post doporučili zkrácení předmětné větve, zároveň však uvedli, že není pravidlem, aby se zkracovaly či odřezaly všechny zdravé větve, které se nacházejí nad veřejnou komunikací. Odborník by přitom jen těžko odhadl, že předmětná větev byla tak nebezpečná, že hrozilo její ulomení. Nelze ořezávat všechny stromy nad pěší komunikací, neboť by tím mohly být stromy fyziologicky ohroženy a u dubu se navíc ani neodřezávají všechny suché větve kvůli zajištění biotopu.

23. Zvýšené požadavky na kontrolu vitality stromu lze dle názoru dovolacího soudu klást na městskou a parkovou zeleň, u níž je vyšší předpoklad ohrožení lidí, zvířat i majetku, ale ani v těchto případech v minulosti nedovodil dovolací soud absolutní povinnost počínat si tak, aby za všech okolností byla vyloučena možnost pádu stromu či jeho větví, nýbrž je povinen postupovat při správě svého majetku natolik obezřetně, jak lze vzhledem ke konkrétní situaci na něm rozumně požadovat. Jinak by se takový požadavek rovnal objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou stavem porostů, kterou však z povinnosti tzv. generální prevence dovodit nelze (viz rozsudek ze dne 4. 12. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2508/2012, uveřejněný pod č. 79/2015 Sb. rozh. obč.).

24. V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2018, sp. zn. 25 Cdo 274/2018, v obdobném případě spadlého stromu zasaženého vnitřní hnilobou konstatoval dovolací soud, že rozhodující vliv měly dva současně působící faktory – jednak pokročilá, ale zvenčí neseznatelná hniloba a jednak mimořádná povětrnostní situace, bez níž by však k rozlomení smuteční vrby a pádu její části nedošlo. Žalovaný jako vlastník předmětného pozemku (hřbitova) neponechal péči o stromy jen vlastním pracovníkům, ale zajišťoval jejich pravidelnou kontrolu také pro tento účel odborně vybaveným orgánem státní správy. V tomto ohledu mu za situace, kdy skutečný stav daného stromu nebyl bez speciálních hloubkových měření zjištělný, a především kdy hlavní příčinou pádu jeho části byla náhlá větrná smršť, nelze vytknout, že při správě svého majetku vycházel ze zprávy Agentury ochrany přírody a krajiny, v níž uvedený strom nebyl za nebezpečný označen.

25. V rozsudku ze dne 1. 4. 2014, sp. zn. 25 Cdo 3997/2013, Nejvyšší soud dospěl k závěru, že vlastník pozemku (město) neporušil prevenční povinnost za situace, kdy o porosty v městském parku pečoval a nechával si zpracovat i dendrologická posouzení stromů, byť jimi nebyla odhalena vnitřní hniloba stromu, zvenčí neseznatelná. Za zanedbání prevenční povinnosti nelze považovat to, že žalovaný neprováděl kontrolu stromů pomocí tzv. hloubkových metod. Takový požadavek jde již nad rámec úsilí, které lze po vlastníku

rozumně požadovat. Rovněž v usnesení ze dne 13. 3. 2018, sp. zn. 25 Cdo 18/2018, Nejvyšší soud uzavřel, že vlastník pozemku a na něm se nacházejícího stromu neporušil svou prevenční povinnost podle § 415 obč. zák., byl-li strom v dobré kondici odpovídající jeho stáří, netrpěl hnilobou a prováděl-li vlastník běžnou údržbu stromu, přičemž větev se odlomila v důsledku silnějšího poryvu větru, nikoli v důsledku zanedbání údržby stromu. Kritériem odpovědnosti vlastníka stromu je vedle příčiny vzniku škody též objektivní možnost předvídat v daném místě a čase nebezpečí pádu stromu.

26. Jestliže hloubkové diagnostické metody nelze spravedlivě požadovat po vlastnících a správci parkové a městské zeleně, tím spíše nelze dospět k závěru, že jejich provádění lze považovat za rozumný požadavek v případě lesního porostu (nadto v ochranném pásmu přírodní rezervace, v němž lze provádět pouze nahodilou těžbu a jehož opětovné zalesnění se provádí přirozeným zmlazením, a to v situaci, kdy je předmětný lesní pozemek ve srázu, a kořenový systém zajišťuje jeho zpevnění a brání erozi a možnému sesuvu svahu).

27. Žalovaný předložil vyjádření Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, v němž tento ústav konstatoval, že diagnostické metody poklepu gumovou paličkou a tahové zkoušky jsou arboristické metody užívané v oboru péče o dřeviny rostoucí mimo les a nejsou užívány v podmínkách běžného lesnického provozu a lesnické praxe. Aplikaci uvedených metod v rámci výkonu běžné kontroly zdravotního stavu stromů nelze při správě lesního majetku vykonávaného s náležitou péčí od vlastníka rozumně požadovat. Nálezací soudy však tímto vyjádřením důkaz neprovedly a nijak se s ním nevypořádaly, a odvolací soud založil svůj závěr na subjektivním hodnocení, jaká opatření by se „dělat měla“.

28. Žalobkyně v průběhu řízení opakovaně tvrdila a dokladovala, že žalovaný dlouhodobě zanedbával kontrolu a zajištění bezpečnosti ponecháním suchých a usychajících stromů v dopadové vzdálenosti od elektrického vedení, čímž má být doloženo porušení prevenční povinnosti bez dalšího i v případě pádu předmětného stromu. Dovolací soud zde zdůrazňuje, že v případě škody způsobené pádem stromu viditelně poškozeného či dokonce suchého do elektrického vedení by byla dána odpovědnost žalovaného ve smyslu výše citované rozhodovací praxe dovolacího soudu. Předmětem řízení však není škoda způsobená pádem viditelně poškozeného či suchého stromu. Ani z existence stromů v okolí, jež měly být odstraněny dříve, nelze dospět k závěru, že lze rozumnou péčí rozšířit na dendrologický a arboristický průzkum všech stromů v určité vzdálenosti od komunikací, liniových vedení a jiných potenciálně ohrožených lokalit pod hrozbou odpovědnosti za způsobenou škodu, neboť takový požadavek se rovná absolutní objektivní odpovědnosti za následek způsobený pádem stromu či větvi.

29. Dovolací soud uzavírá, že ať už jde o strom rostoucí v městské zástavbě či parku, nebo v lese, jde stále o živý organismus, který se vyvíjí desítky až stovky let podle podmínek prostředí. Nelze považovat za součást rozumné péče o stromy na lesních pozemcích povinnost pěstovat pouze dokonale vzrostlé, různými meteorologickými a jinými vlivy nedotčené stromy, bez suchých větví, beze stop po narušení lesními zvířaty či jinými biologickými činiteli a všechny stromy jevíci jakoukoli známku poškození či odchylky od ideálu zdravého stromu dendrologicky testovat či dokonce preventivně kácet, neboť by pravděpodobně po takovém rozsahu preventivní péče příliš stromů v lese nezůstalo.

30. Z uvedeného zdůvodnění vyplývá, že dovolací důvody nesprávného právního posouzení věci odvolacím soudem (posuzování splnění prevenční povinnosti, respektive náležitého dohledu žalovaného) jsou naplněny. Jelikož dovolací soud neshledal podmínky pro změnu rozsudku odvolacího soudu, napadený rozsudek bez jednání v rozsahu, jímž byla vyslovena neopodstatněnost základu nároku žalobce co do dvou třetin, zrušil (§ 243a odst. 1 věta první, § 243e odst. 1 o. s. ř.); protože důvody, pro které bylo rozhodnutí

odvolacího soudu zrušeno, platí také na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil v tomtéž rozsahu i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

31. V dalším řízení se okresní soud zaměří na skutková zjištění ohledně vizuálního vzhledu a stavu předmětného stromu, vypořádá se s námitkami žalovaného (především s odborným vyjádřením Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů), a následně v souladu s výše předestřenými požadavky na rozumnou lesnickou péči o stromy rostoucí v lese posoudí znovu naplnění předpokladů odpovědnosti za škodu způsobenou jeho pádem. Přitom budou soudy obou stupňů vázány právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první a § 226 o. s. ř.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 14. 5. 2026

JUDr. Robert Waltr v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:

